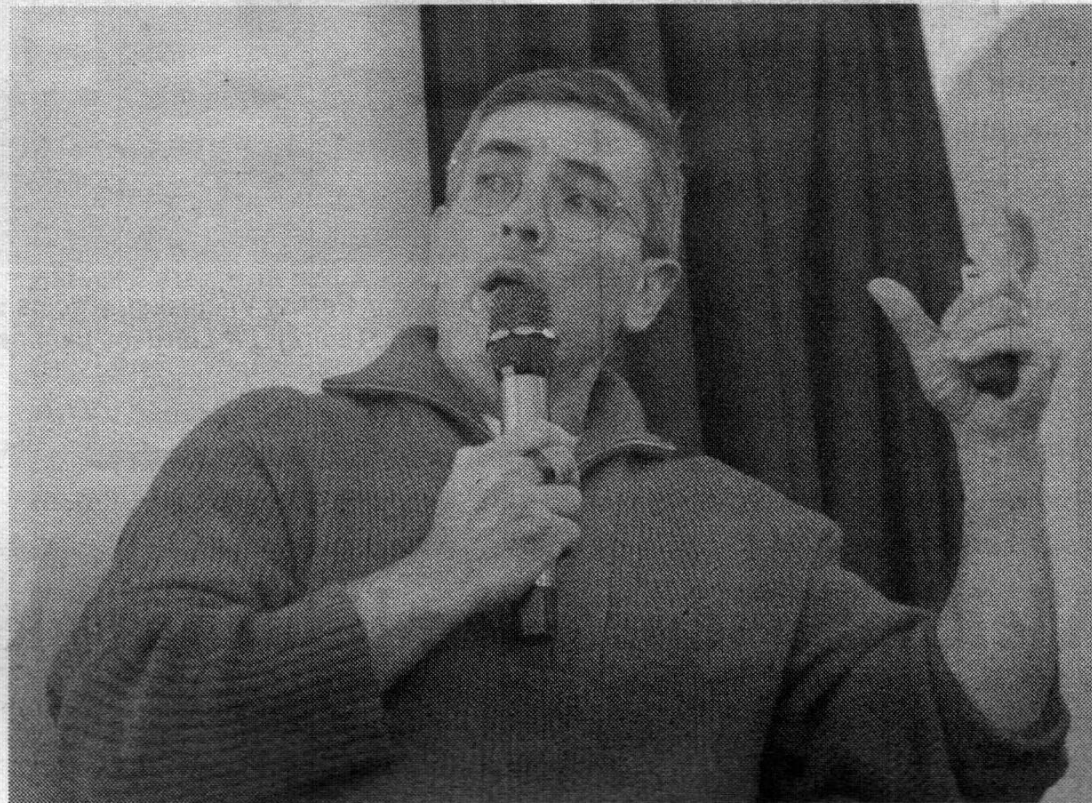

Susitikimas su gamtos metraštininku Mariumi Čepuliu

Marius Čepulis. Autorės nuotrauka

Tokio žmonių antplūdžio Kupiškio viešosios bibliotekos konferencijų salėje turbūt dar nėra buvę. Ji vos talpino visus, norinčius iš arti pamatyti ir išgirsti Marių Čepulį, žinomą gamtos fotografa, ornitologą, laidų vedėją, keturių knygų autorių, pasakotoją su nepakartojamu humoro jausmu.

Svečias įtaigiai papasakojo apie naujos knygos „Metai. Gamtos fotografo dienoraštis II“ rašymo užkuliusius, apie daugybę gamtos dalykų, demonstravo įspūdingas nuotraukas, atskleidė, kokį kelią reikia nueiti iki koky-

biško kadro.

Jurga BANIONIENĖ

KNYGA – VAIKAMS

Svečio nebereikėjo pristatyti, daugumai jis puikiai pažįstamas iš televizijos laidos „Gamtininko užrašai“, iš „Facebook“ paskyros „Čepulio fotoklajonės“, kaip meniškų gamtos fotografijų, filmuotų kadro autorius. M. Čepulis ne tik pats aktyviai rūpinasi biologinės įvairovės išsaugojimu ir gyvūnų gerove, bet ir šviečia visuomenę šiomis temomis.

Nukelta j 4 p.

Aplinka ir mes

PUOSELĖTOJAMS SAUGOTOJAMS KŪRĖJAMS

Susitikimas su gamtos metraštininku Mariumi Čepuliu

Susitikimas Kupiškio viešosios bibliotekos konferencijų salė klausėsi unikalių Marius Čepulio istorijų apie gamtą. Autorės nuotrauka

Atkelta iš 1 p.

Jis sakė, kad atvažiuo į Kupiškį pristatyti savo naujos knygos „Metai. Gamtos fotografo dienoraštis II“, tačiau susitikimas bus pasakojimas apie Lietuvos gamtą ir tai, kaip ją fotografuoja. Išties tai buvo unikali daugiau nei valandos virtuali kelionė po Lietuvos miškus, pelkes susipažįstant su laukine gamta ir jos subtilybėmis. Rodomas nuotraukas lydėjo linksmos ir stebinančios M. Čepulio istorijos.

Svečias knyga rašė dvi savaites, o kūrė, medžiagą rinko net septynerius metus. Rašė ją dėl savo vaikų, būtent jiems skirta ši knyga.

„Prieš tai parašiau pirmą knygą „Metai. Gamtos fotografo dienoraštis“ ir sakiau, kad kitą rašysiu tik tada, kada nufotografuosiu vilką. Septynerius, aštuonerius, devynerius metus jo neradau, kol pagaliau nufotografavau. Po to turėjau daug susitikimų su vilkais, ir su dideliais, ir su mažais“, – pasakojo M. Čepulis.

Lūšiuką pavyko įamžinti atėjusį pas žmogų, ant aukšto, vėliau jį sugavo, tai buvo pasiklydęs jauniklis. Pasak fotografo, kartais taip nutinka, nors jie turėtų būti su mamomis.

„Su lūšimi turėjau daugiau reikalų. Prie vienos priėjau gal per 10 metrų, ėjau tol, kol lūšis nepradėjo man sakyti „dink iš čia“. Kaip ji tai daro? Trūkčioja uodegą. Kai ji nerviškai pradeda judėti, daugiau nebeimi. Aš atsitraukiau, paskui surėčiau kaip pjaunamas kiškis, iškart ji išlindo vėl pasižiūrėti ir ding“, – teigė M. Čepulis.

Knygai reikėjo viršelio. Nufotografavo juodakaklius narus. Anot ornitologo, kartais ir Kupiškio mariose jų būna, bet retai,

nes čia jie pastoviai negyvena. Šio paukščio balsas M. Čepuliu pats gražiausias. Jį yra girdėjęs rėkiant ir Notigalės pelkėje.

„Į knygą sudėtos visokios nuotraukos, padarytos per tuos septynerius metus, mano pačios mėgstamiausias. Gervės, einančios į bažnyčią, fantastiški viržynai liepos mėnesį, rudenį besibučiuojančios stirmos. Gyvūnai nesibučiuoja, tik taip atrodo nuotraukoje. Iš tiesų jos tai daro liepos mėnesį“, – kalbėjo M. Čepulis.

APIE NUOTRAUKŲ IDĖJAS IR PATIRTUS NUOTYKIUS

Lietuva kartais gali atrodyti kaip Egiptas, to įrodymas – nuotrauka su Kuršių mariose nufotografuotais baltaisiais garniais. Jų pilna ir Kupiškio mariose, o kada šiuos paukščius pamatyti būdavo visiškai stebuklas.

M. Čepulis sakė mėgstantis fotografuoti dangų, pas mus jis kartais būna labai gražus. Parodė vieną nuotrauką, kuriai padaryti reikėjo penkerių metų.

„Dažnai nuotraukų idėjas turiu galvoje, tik reikia jas įvykdyti. Sugalvoju, kad turiu nufotografuoti sidabrinę debesį fone su valtimi ežere. Sidabriniai debesys, tai 80 kilometrų aukštyje plaukiojantis ledas. Žiūrėti reikia nuo 11 valandos vakaro iki trečios ryto. Paprasti debesys yra juodi, sidabriniai – šviečia, dangus atrodo labai gražiai. Taigi, sulauki sidabrinę debesų, kad nebus vėjo, pasiimi valtį, nuplauki į ežerą ir nufotografuoti. Prieš tai duodi fotografuoti mamai, mano mama taip pat fotografė, užsikrėtusi nuo sūnaus. Ji nufotografuoja, tada pasistatai aparatūrą ant trikojo ir tai padarai“, – savo darbo užkulius atskleidė gamtos fotografas.

M. Čepulis įdomiai papasakojo, kaip sekėsi nufotografuoti žaibą, tai padaryti paprasta, bėda tik, kad pas mus nebūna rimtų audrų. Viena jo svajonė buvo nufotografuoti žaibą su vaivorykste. Jis pateikė klausimą renginyje gausiai dalyvavusiems vaikams, ar vaivorykstės kabo danguje, ar matome tą pačią vaivorykstę. „Niekada gyvenime. Kiekvienas, kai žiūrite į tą pačią vaivorykstę, matote savo vienintelę“, – pabrėžė jis.

Vieną kartą fotografuodamas žaibą patyrė, ką reiškia, kai pakrato srovė. Mat, kad nelytų ant fotoaparato, per audrą laikė skėtį. Antrą kartą to patirti nenorėtų.

Dar vienoje puikioje fotografijoje – žiemą įamžinta sniegena. Pamatė važiuodamas mašina jas, ant kelio rakinėjančias sėklutes,

sustojo, išlipęs atsigulė paukščio akių lygyje ir fotografavo. Anot jo, įdomu, kai žmonės važiuoja pro šalį ir stebisi, bijo lenkti. Ant kelio spaudžiant 7 laipsnių šalčiui gulėjo visas šlapias, sušilęs, nes prieš tai lakstė su fotoaparatu miške. Net prišalo. Labai keistas jausmas mėginti atsikelti ir nė su viena kūno dalimi negalėti pajudėti.

Ne kartą fotografuojant teko įkristi į vandenį. Sykį ėjo per pelkę, žinojo kur, nes mintinai žino takus, kūlgrindas. Eidamas per rąstą, įsmuko.

„Kuriam iš jūsų erelis yra daręs užpakalio masažą? Man darė. Atsiguliau saloje, Kuršių mariose, jos atsiranda nusekus vandeniui, kad nufotografuočiau erelį. Priešais pasidėjau žuvies. Penkta ryto, švinta, žiūriu, visi paukščiai pabėgo, vadinasi, atsikrenda erelis. Aš guliu užsimaskavęs tinklu, užsidėjęs kelias nendras. Jaučiu, kad kažkas nutopia ant sėdimosios ir pradeda mindžikuoti, koks geras jausmas. Erelis nesunkus, sveria apie 5 kilogramus, gulbė – 15 kilogramų. Pamindžiojo truputėlį ir nuskrido priešais nufotografuoti. Erelio nagai nėra tokie aštrūs kaip žmonės šneka“, – linksmai pasakojo fotografas.

Nuotykis buvo ir fotografuojant baltuosius garnius. Išplaukė kelioms dienoms į Kuršių marias, paskutinę kelionės dieną išlipo į salą fotografuoti, grįžta atgal – baidarės nėra. Paaiškėjo, kad žmonės plaukė pro šalį ir ją pasiėmė.

„Mane paliko vidury salos be nieko, telefone buvo likusi viena padala, bet išsikviečiau pagalbą. Aišku, būčiau galėjęs grįžti, perbrides, perplaukęs, bet būtų buvę sunku. Paskui paklausiau per feisbuką, kas pavogė mano baidarę, iš karto žmonės iš Rusnės atsiliepė, man ją gražino“, – šypsojosi M. Čepulis.

Dar vienas smagus nuotykis buvo su šernais. Nuvažiuavo patikrinti, ar vyksta elnių ruja rudenį. Kaip tyčia, ryte išgėrė kavos su pienu į tuščią skrandį.

„Užsinočiau greitai nueiti pasidėti, galvoju, reikia bėgti pasi-

imti tualetinio popieriaus. Lėkiau link mašinos – išlenda visa šernų banda, dvi patelės su jaunikliais, ant kelio. Ir jie niekur neina. Man ir įdomu šernus fotografuoti, ir jau galvoju, kad bus šakės. Tada sužinojau, kiek stiprus mano raumenys, atsitūpiu ir fotografavau kurį laiką. Nuo to laiko visada dvi poras kelnų vežiojuosi“, – šmaikštavo gamtos fotografas.

KATRA GUDRESNĖ – PELĖDA AR VIŠTA?

M. Čepulio knyga pavadinta „Metai“, tad per susitikimą kalbėta ir apie metų laikus. Pasak svečio, Lietuva yra fantastiška šalis, nes turime skirtingus metų laikus, pavasarį, vasarą, rudenį iki pavasario ir kartais dar būna savaitė žiemos. Pavyzdžiui, pernai jos buvo gal net visos mėnuo. Parodė nuotrauką, kurioje gruodžio pabaigoje nufotografuotas drugelis, ir uždavė klausimą, kiek jie gyvena. Pasigirdo atsakymai iš salės, kad vieną dieną. Pasirodo, vieną dieną gyvena lašalai. Drugeliai vasarą gyvena du, tris mėnesius, o kurie žiemoja, ir septynis, aštuonis, citrinukai – iki metų.

Fotografuodamas sausio mėnesį yra radęs žalčialinkų, žibučių. Susitikimo dalyviai klausė, kas yra pavasario pranašas. Tai – didžioji zylė. M. Čepulis paaiškino, kaip atskirti zylės patiną nuo patelės. Reikia žiūrėti į pilvą. Jeigu jis su plačia juoda juosta, tai – patinas.

Apie pelėdas ornitologas pasakojo, kad anksčiau jų ieškodavo gegužės mėnesį, mūsų kraštuose šiuo metu atsiranda pelėdziukai. Nuotraukoje parodė kovo pradžioje įamžintą jauniklį. Į klausimą, kas gudresnis, pelėda ar višta, atsakymų pasigirdo įvairių. „Pelėdai iki vištos kaip iki mėnulio. Balandis nepalyginamai protingesnis už pelėdą. Tai sėkmės su mūsų švietimo sistema, kurios simbolis yra pelėda“, – palinkėjo M. Čepulis.

Pavasarij įprastai grįžta gervės, girdime jų klyksmus, rudenį tokiu pat balsu rėkdamos jos išskrenda. Fotografas kasmet stengiasi

Nukelta į 6p.

Įdomus susitikimas su Mariumi Čepuliu Jurgos BANIONIENĖS nuotraukos

Atkelta iš 4 p.

jas fotografuoti, kaip ir gandrų. Šmet parašęs, kad gandrai išskrido rugpjūčio 7 d., sulaukė didelio pasipiktinimo, kad jie ešą tik treniruojasi.

„Paskutinius gandrų mačiau gal rugsėjo 10 dieną, dalis jų gali neiškristi. Jaunas gerviukas buvo peržiemojęs Lietuvoje ir išgyveno. Nereikėtų lįsti prie paukščių, jeigu jie nusprendė žiemoti, tai jų pasirinkimas, gali susirasti maisto, kurmių, pelių, paukščiai maitinasi būtent šiais graužikais, taip pat šiukšlėmis“, – aiškino gamtininkas.

Pasak M. Čepulio, paukščiai vieni kitiems teikia dovanas, tulžiai – žuvis, žalvarniai – vabzdžius, kragai – žolę. „Voro nuėjo į visiškai kitą lygį. Voro patinas atneša patelę suvyniotą į voratinklį dovaną – musę, kad kol patelė ją eš, spėtų apvaisinti. Bet jie jau tingi ieškoti musės, kokią nors šiukšlę suvynioja į voratinklį ir dovanuoja“, – pasakojo svečias.

M. Čepulio nuotraukose buvo galima pamatyti kurtinių, jų Kupiškio krašte, Šimonių girioje, nebėra, tik teterinų dar likę. Kurtinio balsas yra labai tylus, bet jų klausia – fantastiška.

Balandis, gegužė – jauniklių mėnuo. Pasipila lapiukai, briedžiukai, voveriukai. Kiškučių galima rasti ir sausio mėnesį. Marius pasakojo, kaip kartą fotografavo briedžiukus. Ilgai stebėjo, ar šalia nėra briedės, tada išdrįso prieiti arčiau, jie patys ėmė eiti link jo ir šalia buvo apie 15 minučių, kol pasisaukė mama.

Jis pasakojo ir apie jonvabalius. Pasak M. Čepulio, pas mus skraidančių šviečiančių jonvabalių nėra, bet atsiras. „Dažnai žmonės nufotografuoja su prožektoriumi apšviestą musę ir sako, kad tai šviečiantis jonvabalis. Pas mus patinai nešviečia, tai daro patelės, jos savo pilvelyje turi šviečiamą organą ir privilioja patinus. Patinas ją apvaisina, patelė eina dėti kiaušinių, padeda juos, išsirita jonvabaliukai, lervos susiranda sraigę ar šliužą, užlipa ant jo, apvemia, nužudo ir eđa. Vieną, paskui kitą. Jonvabalių lervos minta moliuskais, todėl dažniausiai prie vandens jų ir būna“, – tvirtino M. Čepulis.

SVARBIAUSIA – KAD NEUŽUOSTŲ

Per susitikimą svečias demonstravo ne tik nuotraukas, bet ir video medžiagą. Buvo galima išgirsti

Sausakimša Kupiškio viešosios bibliotekos konferencijų salė klausėsi unikalių Marius Čepulio istorijų apie gamtą.

įspūdingus paukščių, žvėrių balsus, pavyzdžiui, elnių baubimą. Anot M. Čepulio, elnių bandoms vadovauja tik patelės, kaip ir šernų, stumbrų. Jos daug atsargesnės, todėl pirmiausia fotografuodamas stebi ją, kad neišbaidytų patino.

„Prie visų žvėrių, išskyrus mešką, esu priešęs per 2–4 metrus, prie lūšies – per 10 metrų. Jei nori prieiti prie žvėries, reikia padaryti, kad jis prieitų prie tavęs labai arti, jis turi tavęs neužuosti. Rugsėjo mėnesį nesiprausiu su šampūnu ir muilu, nesikvėpinu kvėpalais ir pan. Šį rugsėjį buvau išvažiuavęs į pajūrį, nes žmona neįsileido namo. Labai gerai pastebė, kad kai pats dvoki sau, žvėrys tavęs neužuodžia, daug lengviau prieiti“, – aiškino M. Čepulis.

Jis pasakojo ir apie įvairius netikėtus atradimus gamtoje, rodė nufotografuotą labai retą vasarinį skydvėžį – mažą padarėlį, kuris nepakitęs gyvena pasaulyje 300 milijonų metų. Dzūkijoje daug kur randamą svirplį, kuris, kaip ir žiogas, groja su sparnais, išskirtinį paukštelį – bitininką, miegapelę.

Buvo ir pasakojimų apie ruonius, stumbrus, kitus gyvūnus.

Fotografas demonstravo nuotraukas, kaip atrodo eidamas į mišką fotografuoti įvairiais metų laikais.

„Svarbiausias dalykas yra ne pasislėpti, bet kad tavęs neužuostų, dar svarbiau – vaikščioti tyliai. Niekada miške nesibraunu per šakas, nebent reikia slinkti. Ilgiausiai prie elnio esu ėjęs 2 valandas 50 metrų, prie šernų – 40 m pusantros valandos. Aišku, pavasarį, kai yra ledas, pelke eiti be garso sunku, žiemą – jokių šansų. Vėjas – pats svarbiausias dalykas. Nežinodamas jo krypties, į mišką aš nekišu nosies. Jei nori nufotografuoti paukščius, stataisi slėptuvę ir sėdi joje nevalgęs, negėręs. Mano rekordas – 15 su puse valandos“, – fotografo darbo užkulius atskleidė M. Čepulis.

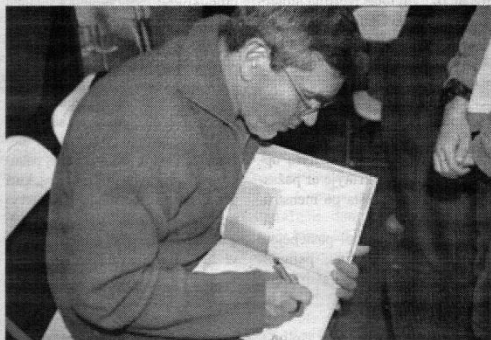
Jis rodė įspūdingas maskuotes, kaip įlenda į šieno kupetą, įsirengia slėptuves vandenyje ir sėdi ant nendrių ryšulio laukdamas, kol atskris paukštis, kurį nori nufotografuoti. „Paskui pakeli užpakalį,

bet 50 dėlių sulindusios, nes dėdynė šilta“, – linksmai pasakojo ornitologas.

Yra netgi įlindęs į gubės ir arklio kostiumus. Įrangą, kurią ima su savimi, gali sverti 40 kilogramų, o kartais po mišką laksto tik su fotoaparatu.

Per renginį netrūko juoko ir smalsumo. Klausytojai M. Čepulio klausė, ar jis yra pirma fotografas, ar ornitologas.

„Viskas prasidėjo nuo ornitologo, nes vaikystėje susizavėjau mėlynąja zyle. Tapau ornitologu. Pradėjau fotografuoti irgi gana anksti, gal 14 metų, bet dėl smagumo, man buvo įdomu ne fotografuoti, o daryti nuotraukas. Rintai fotografuoju apie 15 metų, vis dar mokausi, kaip tai daryti, dabar esu daugiau fotografas negu ornitologas“, – apie save kalbėjo M. Čepulis. Nepamiršti ir svarbūs klausimai apie gamtos pokyčius, susijusius su intensyviu žemės ūkiu. Po renginio dar neskubėta skirstytis, nusidriekė eilė norinčiųjų drauge nusifotografuoti ar gauti svečio autografą.

Daug buvo norinčių gauti Marius Čepulio įrašą knygoje ar kartu nusifotografuoti. Jurgos BANIONIENĖS nuotraukos

